

West-Brabant, 10 november 2017

Betreft: Aanbieding Ons 2050; definitieve Regionale Energiestrategie West-Brabant

Beste (naam / organisatie invullen),

Op 29 juni hebben wij u gevraagd om een reactie op het ontwerp van de Regionale Energiestrategie West-Brabant 'Ons 2050'. Met deze brief bieden wij u de definitieve versie aan. Wij geven de regio graag ons advies hoe de strategie verder opgepakt kan worden.

Ontvangen reacties en verwerking daarvan

We hebben van 21 organisaties reacties ontvangen. Zowel vanuit ondernemers, onderwijs, ondernemende burgers als overheid hebben we waardevolle input gekregen om het ontwerp aan te scherpen. Reacties gaan over het rapport zelf (stijl, taal, leesbaarheid en logica) maar bevatten ook meer fundamentele inhoudelijke opmerkingen. Wij hebben alle reacties tot ons genomen en grotendeels verwerkt in de definitieve versie.

De reacties waren positief: goed dat de strategie er ligt en dat omvang van de opgave helder is. Partijen onderschrijven dat de flexibele strategie goed past. Zij kunnen zich eveneens vinden in de voorgestelde maatregelen voor de komende vier jaar. Voor veel partijen is het voorstel om een nieuwe Stichting Ons 2050 te starten en die stichting de spil in de energiestrategie te laten zijn, nog een brug te ver. Doel, omvang, positionering en mandaat van de stichting moeten nader worden uitgewerkt. Daarom hebben wij hoofdstuk 5 herzien en doen we een nieuw voorstel om te komen tot de benodigde uitvoeringsorganisatie.

Overige hoofdstukken zijn tekstueel, visueel en in opmaak aangepast. Er is als extra bijlage een verklarende begrippenlijst toegevoegd. Fundamentele wijzigingen zijn in overige hoofdstukken niet aangebracht.

De nieuwe en definitieve versie van de Regionale Energiestrategie West-Brabant is te vinden op www.energietransitiewb.nl/ons2050 en als bijlage bij deze brief meegestuurd.

Parallel aan het definitief maken van de strategie is er op rijksniveau gewerkt aan een nieuwe coalitie en is inmiddels het nieuwe regeerakkoord een feit. Wij hebben uiteraard kennis genomen van de in het regeerakkoord opgenomen afspraken en ervoor gekozen om onze strategie hierop niet aan te passen. Het is onze overtuiging dat de regionale energiestrategie goed past binnen de in het nieuwe regeerakkoord vastgelegde afspraken.

Hoe nu verder – Ons advies

Met het aanbieden van deze definitieve Regionale Energiestrategie ronden we een periode van ontwerpen af. Als één van de vijf pilotregio's in de Green Deal Regionale Energiestrategie hebben wij het voorrecht gehad om deze strategie met hulp van rijkspartijen en andere overheden op te kunnen stellen. Met het einde van deze pilotfase start een nieuwe fase: van strategie naar uitvoering!

In de strategie hebben wij kansen en knelpunten benoemd die niet vanzelf verzilverd of opgelost worden. Wij geven graag de volgende adviezen mee aan de samenwerkende partijen in de regio en de betrokken Green Deal partners .

1. **Continueer de ingezette samenwerking** tussen de verschillende lagen van de overheid. Rijkspartners, provincie, waterschappen en gemeenten hebben allemaal een rol in de transitie naar een energieneutrale regio. We weten elkaar nu goed te vinden, kennen de relevante personen en netwerken en kunnen die nu benutten om meters te maken. In een aparte brief en in samenspraak met de vier overige pilotregio's doen we een verzoek aan de nieuwe bewindspersonen op relevante ministeries om afvaardiging en bemoeienis van het Rijk in de regio te blijven borgen.
2. **Continueer de regiegroep**. Daardoor borgt de regio dat, naast één overheid, ook bewoners, bedrijven en onderwijs actief meedenken en meedoen. Daarbij is het van belang om de vertegenwoordiging vanuit de O's goed met elkaar te bespreken. Meer dan het afgelopen jaar moet de achterban aanhaken om meer projecten te realiseren.
3. Voor de uitwerking van de **transitiepaden Mobiliteit & Transport** en **Hoge Temperatuur Warmte** stellen wij voor om, onder de regiegroep, **twee werktafels in te richten** waar rijk, provincie en lokale stakeholders met elkaar nadere inkleuring geven aan de voorliggende opgave.
4. Voor de uitwerking van de **transitiepaden Lage Temperatuur Warmte** en **Kracht & Licht** is het zaak om geïnventariseerde projecten, initiatieven en ideeën uit te gaan werken op lokaal niveau. Een **doorvertaling** van de Regionale Energiestrategie **naar lokale energiestrategieën** is daarbij raadzaam. In samenspraak met lokale stakeholders moeten het maatschappelijk en financieel draagvlak voor de diverse projecten nader ingevuld worden. Wij zien bij de uitvoering van projecten een waardevolle rol weggelegd voor de Stichting support Ons 2050 die mede mogelijk gemaakt door onze regionale strategie zeer binnenkort wordt opgericht. Deze stichting is specifiek in het leven geroepen om duurzame energieprojecten meer, beter en sneller tot realisatie te brengen.
5. Voor de **besparingsopgave** willen wij aanbevelen om **op lokaal niveau** uitvoering te gaan **regisseren** en **op regionaal niveau** (o.a. met inzet van het regionale energieloket) te **faciliteren**. Vanuit het rijk komt er een verplichting om op gemeentelijk niveau een **warmtetransitieplan** te **maken**. Uit zo'n plan, liefst op wijkniveau, valt goed af te leiden

welke besparingsacties nodig zijn. De regionale energiestrategie is een uitstekende basis die gebruikt kan worden om dergelijke transitieplannen te maken.

6. In de strategie benadrukken we dat er naast energie besparen en schoon opwekken er nog een 3^e opgave ligt, die van het **aanwakkeren van eigenaarschap en een nieuw bewustzijn**. Dit vraagt om nieuwe kennis, langjarige campagnes en systeeminnovatie. Dat is zo complex dat we hier op alle niveaus (rijks-, provinciaal, regionaal en gemeentelijk) gelijktijdig volop moeten inzetten. Alleen een gezamenlijke boodschap met bijpassende campagne en middelen gaat zorgen voor de benodigde versnelling. Een doelgroepenbenadering op wijkniveau lijkt ons hierin de beste aanpak.
7. Het is nodig om de energietransitie te **borgen in diverse organisaties, begrotingen en ruimtelijke plannen en economische ontwikkelingen** in de regio. Voor ruimtelijke verankering biedt de Omgevingswet met omgevingsvisie en omgevingsplan daar alle mogelijkheid toe. In begroting van alle partijen zullen middelen vrijgemaakt moeten worden. Overheid, bedrijven, onderwijs en ook bewoners moeten geld reserveren om benodigde maatregelen te treffen. M.b.t. economische ontwikkelingen lopen nog onderzoeken naar de verwachte impact van de energietransitie op de economie en arbeidsmarkt van West-Brabant. Wij verwachten dat deze onderzoeken begin 2018 inzage kunnen geven in de impact van de transitie op dit vlak. Verdere uitwerking op de economische gevolgen kan vanaf dat moment plaatsvinden.
8. Tot slot is het noodzakelijk om **mensen vrij te maken en op te gaan leiden** om de energietransitie te begeleiden. Het is niet iets wat je erbij doet. Het is de opgave van de regio en daarvoor is capaciteit nodig. Deels is die aanwezig in de regio, deels moeten we die met elkaar opleiden en het onderwijs daarop gaan inrichten. Wij hebben de West-Brabantse onderwijsorganisaties verzocht hierin actief te participeren.

Resultaten en aanbevelingen vanuit de landelijke Green Deal

Op het niveau van de landelijke Green Deal waarbinnen de RES West Brabant tot stand is gekomen, zijn waardevolle lessen getrokken en aanbevelingen gedaan voor het vervolg. Deze zijn terug te vinden op www.regionale-energiestrategie.nl. Bij het verder brengen van de uitvoering van Ons 2050 is het goed om de vanuit de Green Deal geformuleerde lessen, tips en aanbevelingen mee te nemen.

Vervolg – de eerste stappen

Onze opdracht zit er in zekere zin op. De Regionale Energiestrategie West-Brabant is een feit en in samenspraak met stakeholders uit de regio en met de Green Deal partners opgesteld. Wij ervaren dit echter anders: we zijn nog maar net begonnen en er is nog een lange weg te gaan.

Graag willen wij, als regiegroep, met u een volgende stap maken van strategie naar uitvoering. Dit doen we door als regiegroep gezamenlijk het proces te blijven aansturen, verbindingen te blijven leggen en focus te houden op realisatie van wat de strategie heeft opgeleverd. Zo werken we aan een concretiseringslag van de uitvoeringsagenda naar een actieprogramma. De praktische

ondersteuning wordt tot het installeren van de definitieve uitvoeringsorganisatie vormgegeven door de RWB. Zo borgen we dat er optimaal wordt aangesloten bij parallel lopende ontwikkelingen. Organisaties weten dan ook waar ze kennis, kunde en uitvoeringskracht op het duurzame energiegebied kunnen vinden. Wij verzoeken het bestuur van de RWB formeel om onze regiegroep maximaal te faciliteren.

Naast ons hebben partijen in de regio al aangegeven dat ze met de strategie als basis aan de slag gaan binnen hun eigen organisaties. Een aantal gemeenten gebruikt de strategie als onderleggen voor een eigen lokale energiestrategie of duurzaamheidsbeleid. Sommige gebruiken de strategie voor het opstellen van de omgevingsvisie, waaronder de provincie Noord-Brabant. Bewoners en ondernemers hebben ons aangegeven graag aan de slag te gaan met concrete projecten, maar daarbij hulp nodig te hebben vanuit de (regionale) overheid. Hulp die wij natuurlijk van harte willen geven. Ook zijn er partijen die (nog) niet hebben aangegeven hoe zij omgaan met deze strategie. Daar gaan wij op korte termijn het gesprek mee aan. Alleen als iedereen meedoet, bereiken we ons doel. Daar gaan we samen mee aan de slag.

Mochten er over de definitieve strategie nog vragen zijn, dan horen wij die uiteraard graag. Deze vragen kunnen worden gemaild aan energiestrategie@west-brabant.eu.

Begin 2018 komen wij als regiegroep weer bij elkaar. We bekijken dan hoe we de strategie van papier naar realiteit kunnen brengen. Wij zullen u, waar dat mogelijk en nodig is, hierbij betrekken en over informeren. Dit doen wij bijvoorbeeld via onze regionale nieuwsbrief en persoonlijk contact.

Wij wensen u veel inspiratie en succes bij het oppakken van de kansen die zijn benoemd!

Met energieke groet,
Namens de regiegroep Regionale Energiestrategie West-Brabant,

Machiel de Gelder,
voorzitter Regiegroep, wethouder gemeente Werkendam